

Η ΠΛΑΤΩΝΙΚΗ 'ΙΔΕΑ'

Α) Ο Χωρισμός της 'ύπαρξης' σε τρεις κατηγορίες 'Συνόλων'

Η παρατηρητικότητα του Σωκράτη εντόπισε ένα σημαντικό παράδοξο, ότι πολλά υλικά αντικείμενα, έμβια όντα ή και φαινόμενα, ενώ έχουν μεταξύ τους πολλές διαφορές, εντούτοις μοιράζονται το ίδιο 'όνομα'. Αν δηλ. υποθέσουμε ότι έβαλε απέναντί του δέκα ή είκοσι, ή άπειρους 'αμφορείς', ενώ όλα αυτά τα αντικείμενα διαφέρουν σε σχήμα, μέγεθος, υλικό κατασκευής, χρωματισμό, βάρος, καλαισθησία, χωρητικότητα, παρ' όλα αυτά έχουν το ίδιο όνομα, «ονομάζονται αμφορείς». Το ερώτημα λοιπόν που θα του γεννήθηκε μέσα του είναι: «πώς εξηγείται αυτά τα διαφορετικά αντικείμενα να έχουν το ίδιο όνομα, 'αμφορείς';». Το ίδιο θα διεπίστωσε όχι μόνο με την ονομασία, αλλά και με τους χαρακτηρισμούς των 'όντων'. Δηλ. ένα άγαλμα χαρακτηρίζεται ως 'ωραίο', αλλά και ένα κτίσμα χαρακτηρίζεται 'ωραίο', όπως κι ένα φυσικό πρόσωπο επίσης χαρακτηρίζεται 'ωραίο'. Όλα αυτά, αν και μεταξύ τους είναι παντελώς ανόμοια, αξιώνονται τον ίδιο χαρακτηρισμό, 'ωραία'.

Γρήγορα όμως αντελήφθη δύο σημαντικά πράγματα: πρώτον ότι «αν όλοι αυτοί οι άπειροι 'αμφορείς' που υπάρχουν γύρω μας, είχαν ο καθένας απ' αυτούς και μία δική του ονομασία λόγω των μικρών ή μεγάλων διαφορών μεταξύ τους, τότε η ανθρώπινη επικοινωνία θα ήταν αδύνατη, διότι δεν θα μπορούσαμε να ονοματοδοτήσουμε κάθε ένα 'αμφορέα' και με ξεχωριστό όνομα» και δεύτερον ότι «αν κάθε 'όν' διαφορετικής φύσεως, που παρουσιάζει ένα 'κάλλος', είχε και διαφορετικό χαρακτηρισμό 'κάλλους', τότε πάλι η επικοινωνία θα ήταν αδύνατη. π.χ. αν ένα άγαλμα που έχει 'κάλλος' το χαρακτηρίζεις 'ωραίο', τότε με ποια άλλη λέξη να χαρακτηρίσεις ένα κτίσμα, που επίσης έχει 'κάλλος', ή με ποια άλλη πάλι λέξη να χαρακτηρίσεις ένα φυσικό πρόσωπο, που κι αυτό έχει 'κάλλος'; Πώς θα ήταν δυνατόν κάθε διαφορετικό 'όν' που έχει 'κάλλος', να έχει τον δικό του ατομικό χαρακτηρισμό του 'κάλλους';».

Τότε ο Σωκράτης κατάλαβε ότι οι άνθρωποι σε άγνωστο χρόνο στο παρελθόν, όταν ξεκίνησαν να χρησιμοποιούν τον 'λόγο', ασυναίσθητα ομαδοποιούσαν τα 'όντα' γύρω τους βάσει των κοινών τους γνωρισμάτων. Είδαν λοιπόν ότι οι 'αμφορείς' που υπήρχαν γύρω τους, είχαν δύο κοινά χαρακτηριστικά, 'στενό λαιμό και δύο αντικριστές κοίλες χειρολαβές', και τότε σκέφτηκαν ότι επειδή όλοι οι 'αμφορείς' έχουν αυτά τα δύο κοινά γνωρίσματα, θα πρέπει να ενταχθούν στην ίδια 'κατηγορία' αντικειμένων, οπότε τους απεκάλεσαν και με τον ίδιο 'όνομα'. Το ίδιο έκαναν και σε ό,τι άλλο έβλεπαν γύρω τους, που μπορούσε να ομαδοποιηθεί, δηλ. σε έμβια όντα, σε υλικά αντικείμενα και σε φαινόμενα. Συνεπώς ο Σωκράτης βρήκε έτοιμο από το παρελθόν το γεγονός ότι όλα τα επί Γης 'όντα' μπορεί να έχουν το καθένα το δικό του προσωπικό αριθμητικό σύνολο γνωρισμάτων ως $a = \{f, g, h, \dots, v\}$ με στοιχεία συνόλου αυστηρά ατομικά, αν όμως τα 'όντα' a^1, a^2, \dots, a^n συμβεί να έχουν κάποια εκ των βασικών τους στοιχείων κοινά, τότε αυτά πρέπει να ομαδοποιηθούν και να ταξινομηθούν στην ίδια κατηγορία, και να πάρουν την ίδια 'ονομασία'.

Αυτή όμως η έτοιμη από τον παρελθόν εξήγηση, όσο λογική κι ήταν, που ήταν, δεν του φάνηκε αρκετή για να διακόψει τον προβληματισμό του, αλλά αντιθέτως τον ώθησε να πάει πιο πέρα. Αυτό που τώρα άρχισε να τον απασχολεί ήταν το εξής: «Για να μπορεί ένα οποιοδήποτε όνομα να αποδίδεται σε όντα που μπορεί μεν να έχουν δύο, τρία γνωρίσματα «κοινά», αλλά έχουν και άλλες διαφορές μεταξύ τους, τότε πρέπει άλλο πράγμα να είναι το 'όν', και άλλο πράγμα η 'ονομασία' του. "Όν' και 'όνομα' πρέπει πλέον να λογίζονται ως ξεχωριστά. Και επειδή τα 'όντα' έχουν τον καθένα το δικό του σύνολο, το ίδιο πρέπει να συμβαίνει και με τα 'ονόματα'». Αυτό λοιπόν που προσέθεσε ο Σωκράτης στην έτοιμη από τον παρελθόν σκέψη ήταν να θεωρήσει ότι και τα 'ονόματα' των 'όντων' έχουν κι αυτά το δικό τους αριθμητικό σύνολο $S = \{i, j, k, \dots, v\}$, και αυτό το σύνολο περιείχε τα κοινά στοιχεία όλων των επιμέρους 'α' που ανήκαν στην ίδια κατηγορία όντων. Αλλά και οι αξιολογικοί καθορισμοί των 'όντων', δηλ. τα επίθετα 'ωραίος', 'άσχημος', 'καλός', 'κακός', αντιπροσωπεύονταν το καθένα από ένα ξεχωριστό σύνολο $Z = \{l, m, n, \dots, v\}$ που περιείχε τα γνωρίσματα του επιθέτου ή του όποιου αξιολογικού καθορισμού.

Η Σωκρατική μεθοδολογία λοιπόν διαίρεσε την ύπαρξη γενικώς σε 'όντα', 'ονόματα', και 'αξιολογικούς καθορισμούς', και κάθε ένα απ' αυτά δημιουργεί και ένα αριθμητικό σύνολο 'α', 'S', 'Z' αποτελούμενο από τα ιδιαίτερα στοιχεία του 'όντος', 'ονόματος' και του 'αξιολογικού καθορισμού'. Η διαδικασία που ακολουθεί ο ανθρώπινος νους είναι η εξής: «ένα αντικείμενο ή φαινόμενο 'α' το καταγράφει ως ένα σύνολο $a = \{f, g, h, \dots, v\}$, όπου τα στοιχεία του συνόλου είναι 'όλα' γενικώς τα γνωρίσματά του. Αν διαπιστώσει ότι ανάμεσα στα στοιχεία $\{f, g, h, \dots, v\}$ υπάρχουν

κάποια 'κοινά' με άλλα αντικείμενα ή φαινόμενα a^1, a^2, \dots, a^n , τότε το 'α' το εντάσσει στην ίδια ομάδα με τα υπόλοιπα, και του αποδίδει μία κοινή ονομασία 'S', η οποία είναι κι αυτή ένα σύνολο $S = \{f, g, h, \dots, n\}$ με στοιχεία όλα τα κοινά γνωρίσματα όλων των 'α'. Κι όσα 'α' συμβεί να έχουν τα ίδια αξιολογικά γνωρίσματα με ένα σύνολο $Z = \{i, j, k, \dots, n\}$ θα πάρουν το ίδιο αξιολογικό καθορισμό». Π.χ. αν ένα συγκεκριμένο 'α' έχει τα εξής στοιχεία συνόλου: 'α' = {τετράγωνη ξύλινη επιφάνεια, χρώματος ξύλου, πάχους τριών εκατοστών, καρφωμένη σε τέσσερα ξύλινα στηρίγματα επίσης χρώματος ξύλου, ύψους εξήντα εκ., επί του οποίου παρασκευάζεται η καθημερινή τροφή}, τότε το συγκεκριμένο 'α' πρέπει να ονομαστεί 'τραπέζι', διότι κάποια από τα στοιχεία του βρίσκονται στο σύνολο 'S' = {τετράπλευρη ή κυκλική επιφάνεια, στηριζόμενη σε μία κεντρική βάση ή σε τέσσερα στηρίγματα, εξυπηρετούσα οικιακές ασχολίες}, που έχει την ονομασία 'Τραπέζι'. Αν τώρα αυτό το 'α' συγκεκριμένο 'τραπέζι' συμβεί να πληροί τα στοιχεία του συνόλου 'Z' = {κάλλος}, τότε θα πάρει και τον χαρακτηρισμό 'ωραίο', και το 'α' πλέον θα είναι ένα 'ωραίο τραπέζι'.

Β) Ο χωρισμός σε «Κόσμο των Ιδεών» & «Κόσμο των Αισθήσεων»

Ο Σωκράτης συνέβαλε στην διαίρεση του κόσμου σε τρεις κατηγορίες 'συνόλων': (α) σύνολα επιμέρους 'όντων', (S) σύνολα 'ονομάτων', (Z) σύνολα 'ποιοτικών καθορισμών'. Αυτό είναι το υλικό που βρήκε έτοιμο ο Πλάτων από τον δάσκαλό του. Παρατηρώντας από πιο κοντά τα τρία αυτά σύνολα διεπίστωσε ότι έχουν μια σημαντική διαφορά, καθώς τα στοιχεία του συνόλου 'A' = {f, g, h, ... n} βασίζονται στην παρατήρηση· ό,τι βλέπω να έχει επάνω του ένα 'α', αυτά ακριβώς εντάσσω ως στοιχεία του και στο δικό του σύνολο. Όμως τα στοιχεία των συνόλων 'S' & 'Z', δεν βασίζονται σε καμία παρατήρηση. Δείτε για παράδειγμα πόσο διαφέρουν τα στοιχεία του συνόλου ενός συγκεκριμένου 'τραπεζιού', και τα στοιχεία του συνόλου της ονομασίας 'Τραπέζι', όπως τα είδαμε πιο πάνω. Το ίδιο ακριβώς είδε ο Πλάτων να συμβαίνει και ανάμεσα στα στοιχεία του συνόλου 'A' και του συνόλου 'Z'. Συνεπώς:

- ✓ τα στοιχεία του συνόλου 'α' = {f, g, h, ... n} είναι συγκεκριμένα και προσδιορίζονται ένα συγκεκριμένο 'α'
- ✓ τα στοιχεία του συνόλου 'S' = {i, j, k, ... n} είναι αφηρημένα – γενικά, και απλώς προσφέρουν ένα όνομα 's'
- ✓ τα στοιχεία του συνόλου 'Z' = {l, m, n, ... n} είναι κι αυτά αφηρημένα – γενικά, και δίνουν ένα χαρακτηρισμό 'z'.
- ✓ Αν τώρα ένα συγκεκριμένο 'α' συμβεί να έχει στο δικό του σύνολο 'A' κάποια από τα στοιχεία του συνόλου 'S', τότε θα ονομαστεί 's', κι αν στο σύνολό του 'A' υπάρχουν κάποια από τα στοιχεία του 'Z', θα είναι και 'z'.

Αυτές όμως οι διαπιστώσεις τον οδήγησαν στην άποψη πως «επειδή τα 'όντα' σχηματίζουν τα 'α' σύνολά τους βάση της παρατήρησης, τα στοιχεία του συνόλου τους υπόκεινται σε συνεχείς μεταβολές, φθορές και αλλαγές μέσα στον χώρο και στον χρόνο. Αντιθέτως τα σύνολα 'S' & 'Z' αποτελούνται από στοιχεία αμετάβλητα, σταθερά, αναλλοίωτα και αμετακίνητα μέσα στον χώρο και στον χρόνο». Και συνεχίζει ο Πλάτων τον συλλογισμό του πως «ό,τι είναι φθαρτό και ευμετάβλητο είναι ποιοτικά κατώτερο σε σχέση με ό,τι είναι σταθερό, αναλλοίωτο και άφθαρτο, που είναι ποιοτικά ανώτερο», για να καταλήξει στο τελικό συμπέρασμα: «Άρα ό,τι ανήκει στα σύνολα 'S' & 'Z' πρέπει να βρίσκεται σε ένα κόσμο ποιοτικά ανώτερο και τέλειο, ενώ ό,τι ανήκει στο σύνολο 'A' πρέπει να βρίσκεται σε ένα κόσμο κατώτερο ποιοτικά και ατελή, δηλ. σ' αυτόν που εμείς βρισκόμαστε». Εκείνη την στιγμή ο Πλάτων χώρισε το σύμπαν σε δύο κόσμους, στον 'Κόσμο των Αισθήσεων', ο οποίος τοποθετήθηκε ως ποιοτικά ανώτερος κάπου 'επάνω', και στον 'Κόσμο των Ιδεών', που βρίσκεται ανάμεσά μας.

Γ) Το περιεχόμενο του «Κόσμου των Ιδεών»

Ο 'Κ.τ.λ.' περιλαμβάνει σύνολα 'S' για τις 'ονομασίες', και σύνολα 'Z' για τους 'χαρακτηρισμούς' των επί Γης 'όντων'. Κάθε σύνολο 'S' ή 'Z' περιέχει τα στοιχεία που συνθέτουν τον ορισμό του 'ονόματος' ή τον ορισμό του χαρακτηρισμού ενός 'όντος'. Ένα σύνολο 'S' περιλαμβάνει 'στοιχεία ονομασίας', ενώ ένα σύνολο 'Z' περιέχει 'στοιχεία ποιότητας'. Τα σύνολα 'S' & 'Z', με τους 'ορισμούς' που προσφέρουν, έχουν κάποιες ιδιότητες:

1ον) τα σύνολα 'S' & 'Z', επειδή με τα 'στοιχεία' τους αποδίδουν 'ονομασίες' ή 'ποιοτικούς χαρακτηρισμούς' σε άπειρα επί Γης ομοειδή αισθητά 'όντα', δηλ. συμβάλλουν στην 'ονομασία' άπειρων 'τραπεζιών', 'πλοίων', 'κτισμάτων', κ.τ.λ., θεωρούνται 'σύνολα – έννοιες' ευρείες και γενικές, και γι' αυτό λέγονται 'έννοιες Γένους' (=Ιδέες). Αντιθέτως τα σύνολα

- ‘α’, επειδή με τα στοιχεία τους παρουσιάζουν τα γνωρίσματα ενός συγκεκριμένου επί Γης ‘όντος’, θεωρούνται ‘σύνολα – έννοιες’ βραχείες, και γι’ αυτό λέγονται ‘έννοιες Είδους’. Π.χ. ο ορισμός ενός συγκεκριμένου ‘τραπεζιού’, που βλέπω τώρα απέναντί μου, ως $a=\{f,g,h,\dots\}$ θα είναι μία ‘έννοια Είδους’, διότι ο ορισμός της αληθεύει μόνο για ένα ‘ειδικό’ αντικείμενο. Αντιθέτως ο ορισμός της ‘ονομασίας – εννοίας’ ‘Τραπέζι’, ως $S=\{i,j,k,\dots\}$ αληθεύει για όλα τα επί Γης ‘τραπέζια’, αρκεί βέβαια να πληρούν τον ορισμό αυτόν.
- 2^{ov}) Οι ‘έννοιες Είδους’ ανήκουν στον ‘Κ.τ.Α.’, και αληθεύουν μόνο για το ‘όν’ στο οποίο αναφέρονται. Από αυτήν την άποψη το γνωστικό τους κύρος είναι αυστηρά περιορισμένο, και η όποια ‘αλήθεια’ περιέχουν ανταποκρίνεται μόνο στο συγκεκριμένο ‘όν’. Αντιθέτως οι ‘έννοιες Γένους’ ανήκουν στον ‘Κ.τ.Ι.’, και αληθεύουν γι’ άπειρα όντα. Συνεπώς ο ‘Κ.τ.Α.’ δεν παρέχει τα μέσα για εξαγωγή ασφαλούς συμπεράσματος για τα επί Γης ‘όντα’. Για παράδειγμα ο ορισμός ενός συγκεκριμένου ‘τραπεζιού’ που αποδίδεται με το σύνολο $A=\{\text{τετράγωνη ξύλινη επιφάνεια, χρώματος ξύλου, πάχους τριών εκατοστών, καρφωμένη σε τέσσερα ξύλινα στηρίγματα επίσης χρώματος ξύλου, ύψους εξήντα εκ., επί του οποίου παρασκευάζεται η καθημερινή τροφή}\}$ αληθεύει μόνο για το συγκεκριμένο ‘τραπέζι’. Αντιθέτως ο ορισμός της ονομασίας ‘Τραπέζι’ που βρίσκεται στον ‘Κ.τ.Ι.’, και αντιπροσωπεύεται με το σύνολο $S=\{\text{τετράπλευρη ή κυκλική επιφάνεια, στηριζόμενη σε μία κεντρική βάση ή σε τέσσερα στηρίγματα, εξυπηρετούσα οικιακές ασχολίες}\}$, αληθεύει για όλα τα ‘τραπέζια’ του ‘Κ.τ.Α.’. Άρα τα σύνολα – ορισμοί ‘S’ & ‘Z’ που βρίσκονται στον ‘Κ.τ.Ι.’ είναι ποιοτικά ανώτεροι σε σχέση με τα σύνολα – ορισμούς ‘A’, που βρίσκονται στον ‘Κ.τ.Α.’.
- 3^{ov}) Οι ‘έννοιες Γένους’, επειδή με τα στοιχεία των συνόλων τους αληθεύουν για άπειρα ‘όντα’, εμφανίζουν μία σταθερότητα, μονιμότητα, ανθεκτικότητα στην φυσική ροή του χρόνου, είναι άφθορες, και αιώνιες. Για παράδειγμα ο ορισμός της ‘ονομασίας – Τραπέζι’ ως ένα σύνολο ‘S’ παραμένει αναλλοίωτος στην διάρκεια του χρόνου (σκεφτείτε ότι ο ορισμός της ονομασίας ‘Δεινόσαυρος’ υπάρχει σήμερα, παρά το γεγονός ότι το ‘Είδος’ έχει εξαφανιστεί εκατ. χρόνια τώρα). Αντιθέτως οι ‘έννοιες Είδους’, επειδή με τα στοιχεία των συνόλων τους αληθεύουν μόνο για ένα ‘ειδικό’ ‘όν’, είναι μεταβλητές, υπόκεινται στην φθορά του χρόνου, και πολλές φορές πεθαίνουν μαζί με τον ‘όν’ (ορισμός της εννοίας ‘Είδους’ ‘Δεινόσαυρος’ δεν υπάρχει, αφού έχει χαθεί και το τελευταίο ‘Είδος’ της ζωικής αυτής ύπαρξης).
- 4^{ov}) Ό,τι υπάρχει στον ‘Κ.τ.Ι.’ είτε ως σύνολο ‘ονομασιών’ (S), είτε ως σύνολο ‘αξιολογικών αποτιμήσεων’ (Z), συνιστά μία ‘έννοια Γένους’ που θεωρείται λόγω της ευρύτητάς της γνωστικά αξιόπιστη, ενώ ό,τι υπάρχει στον ‘Κ.τ.Α.’ ως σύνολο ‘όντων’ ‘α’, συνιστά μία ‘έννοια Είδους’ γνωστικά αναξιόπιστη. Άρα ο ‘Κ.τ.Α.’ δεν παρέχει καμία εγγύηση για την εξαγωγή οποιουδήποτε λογικού συμπεράσματος.

Δ) Η «Πραγματικότητα» των ‘Ιδεών’

Τι είναι ‘πραγματικό’ και τι ‘μη πραγματικό’; Τα ερωτήματα αυτά για τον Πλάτωνα έχουν μια ιδιόρρυθμη χρήση καθώς με αυτά δεν ζητούσε να μάθει «αν κάτι υπάρχει, ή δεν υπάρχει», αλλά ποια ‘όντα’ μας βοηθούν να ανακαλύψουμε επ’ ακριβώς την ‘ουσία’ τους, και ποια μας εμποδίζουν. Όποιο ‘όν’ παρέχει τα εχέγγυα για την αληθή έρευνά του, αυτό είναι ‘πραγματικό’, ενώ όποιο ‘όν’ μας ‘απαγορεύει’ να το γνωρίσουμε, ή μας το επιτρέπει, αλλά με επισφαλή τρόπο, αυτό είναι ‘μη πραγματικό’. Η απάντηση του Πλάτωνα στο ερώτημα αυτό είναι απλή και εύκολη: «Ό,τι αληθεύει μόνο για τον εαυτό του, δεν προσφέρει τις απαραίτητες ευκαιρίες για γνώση των όντων της που ανήκουν στην ίδια ‘κατηγορία’ με το ίδιο.». Δηλ. εννοούσε πως για να μάθεις ένα ον ‘α’, χρειάζεσαι μια ‘ευρύτερη’ γνώση εκτός του ‘α’, που θα σε βοηθήσει να το μάθεις (π.χ. όσο δυνατός κι αν είσαι, πώς να σηκώσεις τον εαυτό σου στον αέρα χωρίς να χρησιμοποιήσει κάτι έξω από εσένα τον ίδιο για να στηριχθείς, που όμως να είναι αξιόπιστο). Συνεπώς οι ‘έννοιες Είδους’ του ‘Κ.τ.Α.’, οι οποίες αληθεύουν μόνο για τον εαυτό τους, δεν παρέχουν καμία τέτοια εγγύηση γνώσης, άρα δεν είναι και ‘πραγματικές’. Αντιθέτως οι ‘έννοιες Γένους’, που βρίσκονται στον ‘Κ.τ.Ι.’, επειδή αληθεύουν για άπειρα ‘όντα’ επί Γης, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αξιόπιστα ‘μέσα’ για την γνώση των επί Γης ‘όντων’. Αυτός είναι και ο λόγος που τις θεωρούσε ‘πραγματικές’, παρά το γεγονός ότι ως ‘έννοιες Γένους’ στον ‘Κ.τ.Ι.’ είναι αόρατες και μη αντιληπτές με τις αισθήσεις μας.

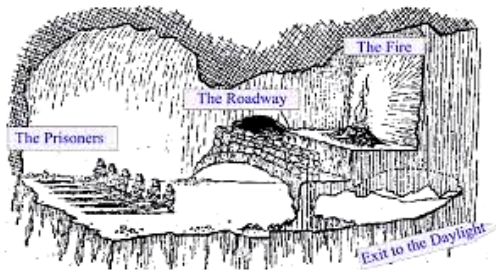
Ε) Η Διαβαθμίση της «Πραγματικότητας» των 'Ιδεών'.

Παρουσιάζοντας όσο γίνεται συνοπτικότερα τον όρο «πραγματικότητα» στην Πλατωνική λογική, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι ο Πλάτων δεχόταν τις 'έννοιες Γένους' ως «πραγματικές», και τα επί Γης 'όντα' ως «μη πραγματικά = ψευδή – ατελή». Με βάση όμως ένα τέτοιο διαχωρισμό κάθε τι 'ενδιάμεσο' αποκλείεται, αφού αφ' ενός υπάρχει η «πραγματικό-

τητα» κι αφ' ετέρου η «μη πραγματικότητα». Κι όμως ο Πλάτων κάνει αυτό που κανείς δεν θα περίμενε: εντοπίζει και ενδιάμεσο στάδιο της «πραγματικότητας», το οποίο είναι λιγότερο 'πραγματικό' από την 'έννοια Γένους', αλλά περισσότερο 'πραγματικό', από εκείνο που είναι εντελώς 'μη πραγματικό'. Ο σκοπός του είναι να αποδείξει πως όσο λογικό είναι να θεωρηθεί το ενδιάμεσο στάδιο ως περισσότερο 'πραγματικό' σε σχέση με το απολύτως 'μη πραγματικό', το ίδιο λογικό είναι να θεωρηθεί επίσης το ενδιάμεσο ως λιγότερο 'πραγματικό' σε σχέση με την 'έννοια Γένους' στον 'Κ.τ.Ι.'. Η λογική του είναι η ακόλουθη.

Στην 'Πολιτεία' Σωκράτης και Γλαύκων συμφωνούν ότι *«υπάρχουν γύρω μας πολλά κρεβάτια και πολλά τραπέζια, και τα μεν κρεβάτια υπάρχουν στην 'έννοια Γένους' 'κρεβάτι', και τα 'τραπέζια' στην 'έννοια Γένους' 'τραπέζι', και πως και οι δύο αυτές 'έννοιες Γένους' βρίσκονται στον 'Κ.τ.Ι. 596a10-b4»*. Συμφωνούν επίσης και σε κάτι άλλο, πώς *«ο τεχνίτης που κατασκευάζει το κρεβάτι ή το τραπέζι έχει ήδη από πριν οραματιστεί τις 'έννοιες Γένους' του κρεβατιού και του τραπεζιού = τήν ιδέαν βλέπων ούτω ποιεί ὁ μὲν τὰς κλίνας ὁ δὲ τὰς τραπέζας, και πως κανείς τεχνίτης δεν μπορεί να κατασκευάσει ακριβώς την ίδια την 'έννοια Γένους' = οὐ γάρ που τήν γε ιδεάν αὐτὴν δημιουργεῖ οὐδείς, 596b6-10»*. Μέχρι στιγμής λοιπόν ο Πλάτων έχει δεχθεί ότι δίπλα στην καθ' εαυτήν γνήσια 'πραγματικότητα' υπάρχει ένα ανθρώπινο κατασκευάσμα που είναι λιγότερο 'πραγματικό' και φυσικά μικρότερης αξίας, για να φτάσει αμέσως μετά στο εντελώς 'μη πραγματικό', που είναι *«ένα κρεβάτι, το οποίο ζωγράφησε ένας ζωγράφος, 597b13»*. Το ζωγραφισμένο κρεβάτι είναι το εντελώς 'μη πραγματικό', διότι *«ο ζωγράφος δεν μιμήθηκε την 'έννοια Γένους' του κρεβατιού, αλλά το κρεβάτι που κατασκευάζουν οι ξυλουργοί - μιμητῆς οὗ ἑκείνοι δημιουργοί, 597e2»*. Βρισκόμαστε λοιπόν εμπρός σε τρία κρεβάτια, ένα, αυτό που υπάρχει στον 'Κ.τ.Ι.' ως 'έννοια Γένους', και αντιπροσωπεύει την απόλυτη και γνήσια 'πραγματικότητα'. Δεύτερο, αυτό που κατασκευάζει ένας ξυλουργός, και που αντιπροσωπεύει μια ενδιάμεση 'πραγματικότητα' κατώτερη φυσικά από την προηγούμενη, αλλά ανώτερη απ' αυτήν που θα ακολουθήσει· τρίτο, εκείνο που ζωγραφίζει ένας ζωγράφος, και που αντιπροσωπεύει το εντελώς 'μη πραγματικό'. Όση απόσταση λοιπόν χωρίζει το ζωγραφισμένο κρεβάτι από το κατασκευασμένο από τον ξυλουργό, η ίδια ακριβώς χωρίζει και το κρεβάτι του ξυλουργού από την 'έννοια Γένους' του κρεβατιού.

Την ίδια ακριβώς αντίληψη περί τριαδικότητας της 'πραγματικότητας' εκφράζει ο Πλάτων και στον περίφημο 'Μύθο του Σπηλαίου'. *«Υπάρχει μία σπηλιά βαθιά στην γη, όπου φως Ἥλιου δεν περνά. Αυτή επικοινωνεί με την επι-*

φάνεια του εδάφους με δύο εισόδους. Μπαίνοντας από την μία ακολουθείς ένα δρόμο, κατεβαίνεις στην σπηλιά, και προχωρώντας τον ίδιο δρόμο ανεβαίνεις και βγαίνεις από το άλλο σημείο. Στο σημείο της σπηλιάς, όπου ο δρόμος φτάνει στο βαθύτερο σημείο, στην μία πλευρά του δρόμου αυτού, ας πούμε την αριστερή, υπάρχει ένα χαντάκι πιο χαμηλά από τον δρόμο, στον τοίχο του οποίου βρίσκονται για χρόνια κάποιοι δεσμώτες δεμένοι έτσι ώστε να βλέπουν υποχρεωτικά τον απέναντι

τοίχο, έχοντας τον δρόμο πιο ψηλά πίσω τους. Ότι περνά τώρα αυτόν τον δρόμο, δηλ. άνθρωποι ή ζώα, αφήνει την σκιά του στον αριστερό τοίχο του σημείου εκείνου της σπηλιάς, διότι στην άλλη πλευρά του δρόμου υπάρχει μια φωτιά που καίει συνεχώς, 514a1κ.ε.». Πάλι κι εδώ βρίσκουμε τα τρία επίπεδα της 'πραγματικότητας', καθώς *«ό,τι περνά από το σημείο εκείνο του δρόμου»*, ας πούμε ένα οποιοδήποτε ζώο, *«αφήνει την σκιά του, και αυτήν βλέπουν στον τοίχο απέναντί τους οι δεσμώτες, 514b8-515a8»*, και αυτό είναι το κατώτερο επίπεδο, το εντελώς 'μη πραγματικό'. *«Αν όμως κάποιος δεσμώτης γυρίσει προς τα πίσω το κεφάλι του, και δει το ζώο όπως είναι, τότε θα έρθει σε επαφή με μια ανώτερη 'πραγματικότητα' = τετραμμένος ὀρθότερον βλέπει, 515d3»*, κι αυτή είναι η ενδιάμεση 'πραγματικότητα'. Αν τώρα ο δεσμώτης μπορέσει να οραματιστεί την 'έννοια Γένους' του αντικειμένου που είδε πρώτα ως σκιά, κι ύστερα ως ζωντανή ύπαρξη, τότε θα έχει έρθει σε επαφή με την ανώτερη και απόλυτη 'πραγματικότητα'.

Ζ) Η 'Μη Πραγματικό-τητα' του Κόσμου των Αισθήσεων

Ο Πλάτων είναι αμετακίνητος στην άποψή του πως ό,τι υπάρχει στον 'Κ.τ.Α.', αντικείμενα, φαινόμενα - καταστάσεις, έμβια όντα, είναι όλα υπαρκτά μεν, αλλά εμφανίζουν μία συνεχή 'μεταβολή' στην ουσία τους. Και επειδή έχει συνδέσει την έννοια της 'πραγματικότητας' με την δυνατότητα ενός 'όντος' να αποκαλύψει την ουσία του, γι' αυτό και καταλήγει στο συμπέρασμα πως ό,τι υπάρχει γύρω μας είναι 'μη πραγματικό', επειδή ακριβώς δεν μας βοηθάει να το μάθουμε, να ανακαλύψουμε. Και αυτό το ισχυρίζεται με πάθος, όταν αναφερόμενος στα Αισθητά 'όντα' λέει πως *«κάτι που τώρα είναι ωραίο, κάποια στιγμή εμφανίζεται ως άσχημο, ή πάλι κάτι που τώρα είναι δίκαιο, άλλοτε φαίνεται άδικο κι ανόσιο· επίσης πράγματα που φαίνονται τώρα διπλά και τριπλά, κάποια άλλη στιγμή εμφανίζονται ως μισά, όπως και πράγματα που σε κάποια στιγμή φαίνονται μικρά, ελαφριά ή βαριά, σε κάποια άλλη στιγμή φαίνονται να είναι το ακριβώς αντίθετο, Πολιτεία, 479a-d»*.

Ποτέ όμως δεν μπήκε στον κόπο να εξηγήσει πώς συμβαίνει τα όντα γύρω μας να μεταβάλλουν την ουσία τους. Μία μόνο φορά επιχειρεί κάτι τέτοιο, όχι όμως με σκοπό να δώσει μία σαφή απάντηση στο επίμαχο ερώτημα, αλλά με αφορμή μια συζήτηση για τον 'Ερωτα' στο 'Συμπόσιο', και μάλιστα με τα λόγια της Διοτίμας. Θέλοντας η Διοτίμα θέλει να αποδείξει ότι ο επί ο 'Ερωτας ως 'έννοια Γένους' στον 'Κ.τ.Α.' είναι 'τέλειος', και όποιος τον γνωρίσει, θα μπορέσει να έχει ασφαλή άποψη γι' αυτόν, παρουσιάζει όλα τα *μειονεκτήματα* που δεν έχει αυτός ο 'Ερωτας του 'Κ.τ.Α.'. Είναι φυσικό να υποθέσουμε πως όσα *μειονεκτήματα* δεν έχει ο 'Ερωτας στον 'Κ.τ.Α.', αυτά ακριβώς τα έχει ο 'Ερωτας ως 'έννοια Είδους' στον 'Κ.τ.Α.'. Και αυτά *μειονεκτήματα* του 'Ερωτα, και κατ' επέκταση όλων 'εννοιών Είδους' στον 'Κ.τ.Α.' είναι τα εξής:

1. *«Από μία άποψη εμφανίζονται ως ωραία, κι από μία άλλη ως άσχημα - τῆ μὲν καλόν, τῆ δ' αἰσχρόν, 211a2).»*

[Με αυτό εννοεί ότι καθώς ένα ον στον 'Κ.τ.Α.' έχει πολλά γνωρίσματα (σχήμα, μέγεθος, οσμή, υφή, βάρος, γεύση), πιθανόν να 'είναι' αυτό που λέμε ότι 'είναι', μπορεί όμως και να μην 'είναι'. Για παράδειγμα όταν λέω: «το 'α' είναι λεμόνι» αξιοποιώ 'σχήμα' 'οσμή', 'χρώμα', 'γεύση'. Μπορεί όμως «το ίδιο 'α' να 'είναι' μη-λεμόνι», αν για κάποιο λόγο χάσει την 'γεύση'. 'Η πάλι ένα φαινόμενο γύρω μου μπορεί να 'είναι' 'Ερωσ' ως προς ένα από τα πολλά γνωρίσματά του, αλλά να είναι 'μη-Ερωσ' ως προς ένα απ' αυτά].

2. *«Άλλοτε είναι ωραία, κι άλλοτε όχι - τότε μὲν <καλόν>, τότε δὲ οὐ <καλόν>, 211a2-3)»*

[Θέλει να πει ότι τα αισθητά όντα υπόκεινται στην 'ροή του χρόνου', σε ένα χρόνο z θα 'είναι' αυτό που 'είναι', όμως σε χρόνο y δεν θα 'είναι' αυτό που 'ήταν'. Π.χ. «αν τώρα ένα 'α' είναι λεμόνι», σε κάποια χρονική στιγμή μπορεί «το 'α' να είναι 'μη-λεμόνι'». Ομοίως και ο 'Ερωσ' μπορεί τώρα να είναι 'Ερωσ, και με την παρέλευση του χρόνου να γίνει 'μη-Ερωσ'].

3. *«Άλλοτε πάλι είναι ωραία σε σχέση με κάτι, ενώ άλλοτε είναι άσχημα σε σχέση με κάτι άλλο - πρὸς μὲν τὸ καλόν, πρὸς δὲ τὸ αἰσχρόν, 211a4)»*

[Εννοεί πως ένα αισθητό ον 'α' υποχρεωτικά υπόκειται σε συγκρίσεις με άλλα αισθητά όντα. Σε μια τέτοια περίπτωση το 'α' πιθανόν να 'είναι' αυτό που 'είναι', όμως συγκρινόμενο με κάτι άλλο να μην 'είναι' πλέον αυτό που 'ήταν'. Δηλ. «αν ένα 'α' είναι μεγάλο», συγκρινόμενο με ένα μεγαλύτερο τότε «το ίδιο 'α' είναι 'μη-μεγάλο'». Ομοίως και ο 'Ερωσ' αν συγκριθεί με μια ερωτική σχέση ελλιπή, τότε είναι 'Ερωσ, αν όμως συγκριθεί με ένα έρωτα σφοδρό, τότε είναι 'μη-Ερωσ'].

4. *«Άλλοτε είναι ωραία εδώ, ενώ άλλοτε είναι άσχημα εκεί - ἔνθα μὲν καλόν, ἔνθα δὲ αἰσχρόν. Ἡ πάλι άλλοτε είναι ωραία κατά κρίση κάποιου, ενώ είναι άσχημα κατά την κρίση κάποιου άλλου - τισὶ μὲν ὄν καλόν, τισὶ δὲ αἰσχρόν, 211a5-6)»*

[Θέλει να πει ότι ένα αισθητό ον 'α' υπόκειται σε περιορισμούς 'χώρου'. Δηλ. σε μία θέση χώρου μπορεί να 'είναι' αυτό που 'είναι', ενώ σε κάποια άλλη δεν 'είναι' αυτό που 'ήταν'. Π.χ. «ένα 'α' είναι λεμόνι», όταν το δω στο δένδρο του ή σε ένα τραπέζι. Μπορεί όμως «το 'α' να είναι ένα 'μη-λεμόνι'», αν το βάλω στο έδαφος και παίζω μ' αυτό σαν μπάλα. Το ίδιο συμβαίνει και με τον 'Ερωτα. Μία σχέση ερωτική μέσα στο σπίτι μου είναι έρωσ, αν όμως την επαναλάβω σε δημόσια θέα, γίνεται 'μη-Ερωσ'].

Αυτό που μέχρι στιγμής έχει αποδείξει ο Πλάτων είναι πως ένα αισθητό ον (κατά συμβολισμό 'a') είναι 'μη πραγματικό', διότι άλλοτε ανήκει σε μία 'έννοια Γένους' (κατά συμβολισμό 'F'), π.χ. 'ένα λεμόνι «είναι» λεμόνι, δηλ. «a = F», κι άλλοτε ένα λεμόνι «είναι» 'μη-λεμόνι', δηλ. «a = - F». Δεν έχει όμως εξηγήσει γιατί όταν ένα αισθητό ον 'a' από F γίνεται -F, θεωρείται και ως 'μη-πραγματικό' σε σχέση με τις 'έννοιες Γένους', που παραμένουν πάντοτε 'πραγματικές'. Στον 'Φαίδωνα', 102b-c' δίνει μία απάντηση μέσω του εξής παραδείγματος, συγκρίνει το ύψος του Σιμμίας με το ύψος του Σωκράτη και του Φαίδωνα, και διαπιστώνει ότι:

(H). «Ο Σιμμίας είναι / λέγεται ψηλότερος από τον Σωκράτη»

(I). «Ο Σιμμίας είναι / λέγεται κοντότερος από τον Φαίδωνα»

και με βάση αυτές τις διαπιστώσεις καταλήγει στο συμπέρασμα πως:

(J) «Ο Σιμμίας είναι / λέγεται και ψηλός και κοντός, δηλ. ένα αισθητό ον 'a' είναι / λέγεται και 'F', αλλά και '- F'»

Για τον Πλάτων οι προτάσεις (H) & (I) όσο αληθείς κι αν είναι – που φυσικά και είναι, αφού επιβεβαιώνονται από την πραγματικότητα – δεν εκφράζουν την πλήρη αλήθεια, διότι οδηγούν στην παράλογη πρόταση (J), η οποία (για τον Πλάτωνα) παρουσιάζει όχι βέβαια αντίφαση, διότι για να έχουμε στην πρόταση αυτήν αντίφαση, θα έπρεπε ο Σιμμίας να ήταν 'και κοντός και ψηλός ως προς το ίδιο πρόσωπο', πράγμα που δεν συμβαίνει¹. Σίγουρα όμως η (J) εμφανίζει μία 'αντίθεση' ανάμεσα στο τι είναι το 'a', καθώς την μια στιγμή συνδέεται με την 'έννοια Γένους' «Ψηλότερος», και την άλλη στιγμή με την 'έννοια Γένους' «Κοντότερος»², και αυτό είναι το μειονέκτημά της. Όμως αν τελικά τα παραθετικά των επιθέτων είναι 'έννοιες Γένους', τότε πώς θα ήταν δυνατόν ένα αισθητό ον 'a' να ήταν μονίμως 'ψηλότερο' ή 'κοντότερο', προκειμένου να ικανοποιηθεί η απαίτηση για σταθερότητα και μονιμότητα των χαρακτηριστικών τους; Αυτό είναι ένα πρόβλημα, που ο Πλάτων ή δεν το είδε – μάλλον δύσκολο, ή το είδε και το αποσιώπησε.

H) «Αληθείς Γνώμες»

VS

«Αληθείς Γνώσεις»

Για τον Πλάτωνα η 'Πραγματικότητα' είναι συνυφασμένη με την 'γενική αλήθεια', και ο 'Κ.τ.Ι.' επειδή προσφέρει την 'γενική αλήθεια' που κρύβουν οι 'έννοιες Γένους', είναι 'πραγματικός'. Αντιθέτως ο 'Κ.τ.Α.', επειδή προσφέρει την 'μερική αλήθεια', είναι 'μη πραγματικός', (δηλ. η έννοια Γένους 'Τραπέζι' μας αποκαλύπτει την 'αλήθεια' όλων των επί Γης τραπέζιων, ενώ ένα συγκεκριμένο 'τραπέζι' μας αποκαλύπτει μόνο την αλήθεια που ισχύει γι' αυτό το ίδιο). Από αυτήν την άποψη όμως διέκρινε ότι 'αλήθεια' έχει τόσο ο 'Κ.τ.Ι.', όσο και ο 'Κ.τ.Α.', μόνο που δεν είναι καθόλου ίδια. Η 'γενική αλήθεια' του 'Κ.τ.Ι.' είναι 'Αληθής Γνώση', ενώ η 'μερική αλήθεια' του 'Κ.τ.Α.' είναι 'Αληθής Γνώμη'. Μπορούμε λοιπόν εμείς τώρα να αναζητήσουμε την 'Γνώση' και την 'Γνώμη' μέσα από την έρευνα τριών προτάσεων κρίσεως μέσω της γλώσσας και των λογικών συντακτικών σχέσεων που αυτή δημιουργεί. Οι προτάσεις αυτές εκφέρονται με το συντακτικό σχήμα «Y = K».

1η) Λέμε: «Το 'Y' είναι 'K'», όπου ως 'Y' έχουμε ένα συγκεκριμένο αντικείμενο (κατά συμβολισμό a), και ως 'K' μία συγκεκριμένη 'έννοια Γένους' του 'Κ.τ.Ι.' (κατά συμβολισμό F). Για παράδειγμα ας πούμε ότι λέω την πρόταση:

(K) «Αυτό είναι / λέγεται τραπέζι» (a = S).

Στην πρόταση αυτή υποτάσσω κάτι πολύ συγκεκριμένο και από του περιβάλλοντός μου (a) σε μία 'έννοια Γένους' στον 'Κ.τ.Ι.'. Η πρόταση αυτή σύμφωνα με ό,τι είπε ο Πλάτων (ενότητα Z), είναι 'μη πραγματική', διότι:

1-α) το 'a' αν του προσθέσω ένα γνώρισμα 'ξένο' σε σχέση με την έννοια 'Τραπέζι', αν δηλ. του βάλω ένα μικρό δίχτυ στην επιφάνειά του, τότε το μετατρέπω σε 'τραπέζι αντισφαίρισης', οπότε από (a = S) το μετατρέπω σε (a = - S).

1-β) το 'a' με την παρέλευση του χρόνου πιθανόν να χάσει ένα από τα γνωρίσματα του 'τραπέζιού', ας πούμε ένα στήριγμά του, οπότε από (a = S) γίνεται (a = - S).

¹ Σωστά το παρατηρεί ο G.Vlastos, 'Πλατωνικές Μελέτες', σ.117, M.I.E.T., ΑΘΝ. 1994.

² Η κριτική του G.Vlastos είναι σωστή. Όμως ίσως θεώρησε περιττό να πει πως ως 'έννοιες Γένους' είναι και τα συγκριτικά των επιθέτων. Δηλ. η έννοια 'Ωραιοσ' είναι 'έννοια Γένους', όμως και τα παραθετικά της είναι κι αυτά 'έννοιες Γένους', οπότε ένα αισθητό ον 'a' μπορεί κάλλιστα να ανήκει τότε στο ένα παραθετικό κι τότε στο άλλο, γι' αυτό είναι γνωστικά αναξίπιστο.

- 1-γ) το 'α' μπορεί να διαθέτει μεν τα γνωρίσματα της 'έννοιας Γένους' «τραπέζι», αλλά συγκρινόμενο με ένα 'β', το οποίο διαθέτει σε πληρέστερη μορφή τα γνωρίσματα του «τραπεζιού», να είναι λιγότερο 'τραπέζι' από εκείνο, οπότε πάλι ισχύει η σχέση ($a = S$) και ($a < S$).
- 1-δ) το 'α' μέσα σ' ένα δωμάτιο σπιτιού είναι όντως 'τραπέζι', αν όμως το βάλω μέσα σε ένα εργαστήριο και εναποθέσω επάνω του εργαλεία, γίνεται 'πάγκος'. Οπότε το 'α' αλλάζει την ουσία του σε σχέση με τον χώρο στον οποίον βρίσκεται, οπότε πάλι ισχύει η σχέση και ($a = S$) και ($a = - S$).

2η) Λέμε: «Το 'Υ' είναι 'Κ'», όπου ως 'Υ' έχω ένα συγκεκριμένο αντικείμενο (κατά συμβολισμό a), και ως 'Κ' έχω μία συγκεκριμένη 'έννοια Γένους' του 'Κ.τ.Ι.' (κατά συμβολισμό Z), η οποία όμως είναι αξιολογικός καθορισμός. Π.χ. λέω:

(L) «Αυτό το τραπέζι είναι / λέγεται ωραίο» ($a = - Z$)

Αυτό τώρα που έχει σημασία είναι πως στην θέση του 'Υ' βρίσκεται ένα αισθητό ον 'α', για το οποίο τώρα το ζητούμενο είναι η ο αξιολογικός του καθορισμός. Πάλι για τους ίδιους πιο πάνω λόγους το 'α' θα είναι και ($a = Z$) και ($a = - Z$).

- 2-α) στο 'α' αν προσθέσω ή αφαιρέσω ένα από τα αξιολογικά του γνωρίσματα, τότε μπορεί να παραμείνει 'τραπέζι', αλλά θα πάψει να είναι 'ωραίο', δηλ. θα είναι και ($a = Z$) και ($a = - Z$).
- 2-β) το 'α' με το πέρασμα του χρόνου, αν του αλλοιωθεί κάποιο γνώρισμα, θα πάψει να είναι ωραίο οπότε θα είναι ένα 'τραπέζι' μεν, αλλά 'μη ωραίο', άρα πάλι θα έχουμε την σχέση και ($a = Z$) και ($a = - Z$).
- 2-γ) το 'α' μπορεί μόνο του να είναι ένα 'ωραίο τραπέζι', αλλά συγκρινόμενο με ένα άλλο, τότε να πάψει να είναι 'ωραίο', άρα πάλι είναι και ($a = Z$) και ($a = - Z$).
- 2-δ) το 'α' αν το βάλω σε ένα συγκεκριμένο χώρο, τότε θα είναι 'ωραίο', αν όμως του αλλάξω θέση, τότε ενδεχομένως να πάψει να είναι ωραίο, οπότε πάλι έχουμε και ($a = Z$) και ($a = - Z$).

3η) Λέμε: «Το 'Υ' είναι 'Κ'», όπου τώρα ως 'Υ' έχω μία 'έννοια Γένους' του 'Κ.τ.Ι.' (κατά συμβολισμό S^1) και στην θέση του 'Κ' έχω πάλι μία 'έννοια Γένους' του 'Κ.τ.Ι.' (κατά συμβολισμό S^2). Για παράδειγμα μπορεί να έχω την πρόταση:

(M) «Η ομορφιά είναι / λέγεται προτέρημα» ($S^1 = S^2$)

Σ' αυτήν την περίπτωση τα πιο πάνω ελαττώματα δεν ισχύουν, και στην πρόταση αυτήν θα ισχύει πάντοτε ($F^1 = F^2$), και ουδέποτε ($S^1 = - S^2$), και συνεπώς η πρόταση αυτή είναι η μόνη που δημιουργεί 'πραγματική' σχέση, διότι οι 'έννοιες Γένους' είναι απόλυτες, σταθερές και αμετάβλητες, γι' αυτό όλα τα πιο πάνω δεν ισχύουν εδώ διότι:

- 3-α) είναι αδύνατον σε μία 'έννοια Γένους' να προσθέσω ή να αφαιρέσω κάτι.
- 3-β) οι 'έννοιες Γένους' είναι άχρονες και ανεξάρτητες από την Γήινη ροή του χρόνου.
- 3-γ) οι 'έννοιες Γένους' ακόμη κι αν σχετίζονται με κάτι άλλο, δεν είναι αυτές που αλλάζουν ουσία
- 3-δ) οι 'έννοιες Γένους' δεν επηρεάζονται στην ουσία τους από τον χώρο στον οποίον εντάσσονται³

Αν λοιπόν πω τις προτάσεις:

(N) «Η Αθήνα είχε Δημοκρατία»

(O) «Η Αθηναϊκή Δημοκρατία έκανε τους πολίτες υπεύθυνους»

(P) «Η Δημοκρατία κάνει τους πολίτες υπεύθυνους»

τότε βρίσκομαι απέναντι σε τρία διαφορετικά γνωστικά περιβάλλοντα, όπου η 'πραγματικότητα' είναι εγγυημένη μόνο στην πρόταση (P), ενώ οι προτάσεις (N) & (O) είναι 'μη πραγματικές'.

Σύμφωνα λοιπόν με τον Πλατωνισμό ο 'Κ.τ.Ι.' δημιουργεί 'Αληθείς Γνώμες', δηλ. προτάσεις που αληθεύουν μόνο για τον 'εαυτό τους', και οι οποίες δεν επαρκούν γνωστικά για να μάθουμε και να γνωρίσουμε την 'ουσία' ενός όντος. Αντιθέτως ο 'Κ.τ.Ι.' παράγει 'Αληθείς Γνώσεις', δηλ. προτάσεις που έχουν ένα γενικό κύρος, μία αλήθεια ισχύουσα για όλα τα όντα της κατηγορίας, και είναι προτάσεις που εγγυώνται την πλήρη γνώση του όντος. Για να γίνω σαφέστερος, «Αληθείς Γνώμες» δημιουργούν οι προτάσεις (H,I,J,K,L,N & O), ενώ «Αληθείς Γνώσεις» παράγουν οι προτάσεις (M & P).

³ Να προσέξουμε εδώ πως οι περιπτώσεις (2-δ) & (3-δ) σε καμία περίπτωση δεν είναι ίδιες. Μπορώ δηλ. να πω «Αυτό το τραπέζι εδώ είναι ωραίο, ενώ εκεί δεν είναι ωραίο», με την λογική ότι η ωραιότητα του τραπεζιού χάνεται στον δεύτερο χώρο, διότι η έννοια 'ωραίο' δεν είναι μόνη, αλλά σε συνδυασμό με το 'τραπέζι', οπότε επηρεάζεται από την θέση εκείνου. Δεν μπορώ όμως να πω «Η ομορφιά είναι ομορφιά εδώ, ενώ εκεί δεν είναι ομορφιά», διότι τώρα η έννοια αυτή είναι μόνη της ως 'έννοια Γένους'.

Θ) Η αιτιώδης σχέση μεταξύ «Αληθούς Γνώσης» και «Αληθούς Γνώμης»

Μπορεί οι 'Αληθείς Γνώσεις', τις οποίες παράγει ο 'Κ.τ.Ι.' να είναι ποιοτικά ανώτερες από τις 'Αληθείς Γνώμες', τις οποίες δημιουργεί ο 'Κ.τ.Α.', όμως στο νου του Πλάτωνα και οι δύο έχουν μία θέση στην ανθρώπινη γνωσιολογία, διότι μια εκ των δύο γίνεται η 'αίτια' για την δημιουργία της άλλης. Το πρόβλημα στην κατανόηση της Πλατωνικής θεωρίας των Ιδεών είναι να δούμε ποιος 'κόσμος' εκ των δύο γίνεται κατά τον Πλάτωνα το 'αίτιον' της υπάρξεως του άλλου, ή για να το ρωτήσουμε διαφορετικά, ποια εκ των δύο είναι η αιτία υπάρξεως της άλλης, η 'Αληθής Γνώση' ή η 'Αληθής Γνώμη'.

Ο Πλατωνικός διάλογος 'Φαίδων' παρέχει την ερώτηση και την απάντηση:

- ✓ ο 'Κέβης' συνομιλώντας με τον Σωκράτη διερωτάται: «ποια είναι η αιτία του κάθε αισθητού όντος, δηλ. για ποιο λόγο δημιουργείται, καταστρέφεται, και για ποιο λόγο υπάρχει - διὰ τι γίνεται ἕκαστον καὶ διὰ τι ἀπόλλυται καὶ διὰ τι ἔστι, 96a9-10», δηλ. στην ουσία πρόκειται για ένα ερώτημα του τύπου «γιατί ένα 'α' είναι / λέγεται S;». Και αμέσως πιο κάτω δίνει και την απάντηση:
- ✓ «μου φαίνεται πως αν υπάρχει κάτι γύρω μας 'ωραίο' πλην της 'έννοιας Γένους Ωραιότητας' που είναι στον 'Κ.τ.Ι.', τότε αυτό υπάρχει ως 'ωραίο' όχι για κανένα άλλο λόγο, αλλά διότι 'μετέχει' στην 'έννοια Γένους Ωραιότητας'. Και το ίδιο ισχύει για όλα τα φαινόμενα γύρω μας – φαίνεται γάρ μοι, εἴ τι ἔστιν ἄλλο καλὸν πλην αὐτὸ τὸ καλόν, οὐδὲ δι' ἓν ἄλλο καλὸν εἶναι ἢ διότι μετέχει ἐκείνου τοῦ καλοῦ. Καὶ πάντα δὴ οὕτως λέγω, 100c4-7».

Βρισκόμαστε λοιπόν απέναντι σε μία ερώτηση του Πλάτωνα, και σε μία δική του απάντηση:

Ερώτηση: **(M)** «Γιατί αυτό το 'α' είναι / λέγεται S;» (=γιατί 'αυτό εδώ' είναι/λέγεται 'τραπέζι';)

Απάντηση: **(N)** «Διότι το 'α' 'μετέχει' στην Ιδέα 'S'» (=διότι μετέχει στην 'έννοια Γένους' 'Τραπέζι')

Αν νομίζει κανείς ότι ο Πλάτων με την συγκεκριμένη ερώτηση και απάντηση μας έκανε πιο σοφούς, γελιέται, διότι όταν κάποιος διατυπώνει ένα ερώτημα του τύπου «Γιατί αυτό το 'α' είναι / λέγεται S;», αυτή η ερώτηση δεν επιδέχεται μία, αλλά 'τέσσερεις' διαφορετικές απαντήσεις. Για παράδειγμα αν κάποιος ρωτήσει: «Γιατί αυτό το σχήμα είναι τετράγωνο;» δείτε τι μπορεί να εννοεί:

1^{ov}) «ποιος το έφτιαξε έτσι ώστε να είναι τετράγωνο;».

2^{ov}) «γιατί το λέμε έτσι, πώς προέκυψε η ονομασία του;».

3^{ov}) «ποια σκοπιμότητα εξυπηρετεί το να είναι τετράγωνο κι όχι ας πούμε ' τρίγωνο ';».

4^{ov}) «με βάση ποια κριτήρια κρίνεται, κατατάσσεται στα τετράγωνα κι όχι ας πούμε στα τρίγωνα;»

Τι εννοούσε λοιπόν ο Πλάτων όταν διερωτάτο «Γιατί αυτό το 'α' είναι / λέγεται 'S';». Είναι αδύνατον να βρούμε και την παραμικρή απάντηση στο ερώτημά μας, διότι απλούστατα όχι μόνο δεν την έδωσε ποτέ, αλλά ούτε καν την υπαινίχθηκε. Οπότε το μόνο που μας μένει είναι να σκεφτούμε 'υποθετικά' τι εννοούσε με αυτό το ερώτημα. Θα κάνουμε όμως αυτό που μπορούμε, δηλ. πάνω στις προτάσεις (M) & (N) του Σωκράτη, να δούμε πώς αυτές λειτουργούν στην καθημερινή μας συναλλαγή, και πώς λειτουργούν στον Πλατωνισμό, και 'τότε θα φανεί κάτι πολύ ενδιαφέρον'.

ΠΩΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΖΟΜΑΣΤΕ ΕΜΕΙΣ ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ ΑΥΤΟ:

ΡΩΤΑΜΕ: «Γιατί αυτό το πολίτευμα 'α' είναι 'Δημοκρατικό';»

ΑΠΑΝΤΑΜΕ: «Διότι το πολίτευμα 'α' έχει τα στοιχεία {e,f,g,h...v} της εννοίας Γένους 'Δημοκρατία'.», δηλ. πληροί τον ορισμό της εννοίας 'Δημοκρατία'.

Έχετε καταλάβει τι έχουμε κάνει τώρα, ή πιο σωστά τι κάνουμε στην καθημερινή μας πρακτική, όταν χρησιμοποιούμε την πιο πάνω φόρμουλα; Δείτε λοιπόν τι κάνουμε: «χρησιμοποιούμε τα στοιχεία ενός αφηρημένου συνόλου $S=\{i,j,k,\dots,v\}$, που είναι ο ορισμός της εννοίας 'Δημοκρατία', (δηλ. μια μεταφυσική οντότητα), για να αποδείξουμε την λογικότητα ενός συγκεκριμένου φαινομένου γύρω μας». Γιατί λοιπόν 'το πολίτευμα 'α' είναι 'Δημοκρατικό'; Διότι έχουμε από πριν έτοιμο τον ορισμό της 'Δημοκρατίας' (δηλ. με την 'μεταφυσική' διάσταση της Δημοκρατίας), και κατόπιν ελέγχουμε αν το πολίτευμα 'α' ικανοποιεί τον ορισμό (δηλ. την 'μεταφυσική' διάσταση). Άρα 'χρησιμοποιούμε' την μεταφυσική για να αποδείξουμε την 'λογικότητα' της προτάσεως 'το πολίτευμα 'α' είναι 'Δημοκρατικό'. Για να το πούμε πιο καθαρά: 'χρησιμοποιούμε την μεταφυσική ως εργαλείο, για να αποδείξουμε την 'λογικότητα' ενός φαινομένου ή πράγματος στον Γήινο κόσμο γύρω μας'.

ΔΕΙΤΕ ΤΩΡΑ ΠΩΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΖΕΤΑΙ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ ΑΥΤΟ:

ΡΩΤΑ: «Γιατί αυτό το πολίτευμα 'α' είναι 'Δημοκρατικό';»

ΑΠΑΝΤΑ: «Βλέπω ότι γύρω μου υπάρχουν πολλά πολιτεύματα που μοιάζουν πολύ μεταξύ τους, παρά τις μικροδιαφορές που έχουν. Αυτά τα ονομάζω 'α¹', 'α²', 'α³', 'αⁿ'. Παίρνω όλα τα κοινά γνωρίσματά τους και σχηματίζω ένα μεταφυσικό σύνολο $S=\{i,j,k,\dots,n\}$, το οποίο το ονοματίζω 'Δημοκρατία'. Το πολίτευμα 'α' είναι 'Δημοκρατία', διότι αυτό μαζί με τα υπόλοιπα πολιτεύματα 'α' με βοήθησαν να σχηματίσω την μεταφυσικά έννοια 'Δημοκρατία', δηλ. τον ορισμό της».

Καταλάβετε τώρα τι έκανε ο Πλάτων; Χρησιμοποίησε ένα συγκεκριμένο πολίτευμα 'α', που το είδε γύρω του, το συνδύασε με άλλα της ίδια ομάδας 'α', και με βάση τα κοινά τους γνωρίσματα δημιούργησε το σύνολο 'S', που είναι η μεταφυσική διάσταση του 'α'. Συνεπώς ο Πλάτων χρησιμοποιεί τον 'Κ.τ.Α.', ή για να το πούμε κι αλλιώς τις 'Αληθείς Γνώμες', για να οδηγηθεί στον 'Κ.τ.Ι.', ή αλλιώς στις 'Αληθείς Γνώσεις'.

Συνιστά θεμελιώδες σφάλμα να δεχθούμε πως ο Πλατωνισμός κάνει ό,τι κάνουμε κι εμείς, διότι εμείς καταστρέφουμε την θεωρία του Πλάτωνα, όταν από άγνοια δεχόμαστε πως οι 'Αληθείς Γνώσεις' (ο 'Κ.τ.Ι.') μας χρησιμεύουν ώστε να αποδείξουμε την 'λογικότητα' μιας 'Αληθούς Γνώμης' (ο 'Κ.τ.Α.'). Δεν υπάρχει μεγαλύτερο λάθος στην Πλατωνική θεωρία του 'Κόσμου των Ιδεών, αν πω ότι «'Αυτό εδώ' είναι 'τραπέζι', διότι το 'Αυτό εδώ' ικανοποιεί τον ορισμό της 'έννοιας Γένους' 'Τραπέζι' στον 'Κ.τ.Ι.'», διότι τότε υπάγω την 'μεταφυσική' στις ανάγκες απόδειξης ενός αισθητού όντος στον 'Κ.τ.Α.'. Είναι σαν λέμε ότι ο Πλάτων έφτιαξε τον 'Κ.τ.Ι.', για να αποδείξει την 'λογικότητα' του 'Κ.τ.Α.', πράγμα δηλ. άκρως παράλογο και καταστρεπτικό γι' αυτόν. Ο Πλατωνισμός κάνει το ακριβώς αντίθετο: 'δέχεται την 'λογικότητα' μιας σχέσεως για να δείξει ότι υπάρχει η 'μεταφυσική' του διάσταση, δηλ. ότι υπάρχει ο 'Κ.τ.Ι.'».

Εμείς λέμε: «ό,τι υπάρχει μεταφυσικά ως ορισμός [επειδή δέχεται ορισμό], υπάρχει και λογικά [είναι και λογικό]», κι έτσι η μεταφυσικότητα ενός όντος αποδεικνύει την λογικότητά του.

Ο Πλάτων λέει: «ό,τι υπάρχει λογικά [επειδή είναι λογικό], υπάρχει και μεταφυσικά [δέχεται ορισμό]», και εννοεί πως η λογικότητα ενός όντος αποδεικνύει την μεταφυσικότητά του.

Πιο απλά:

Όταν εμείς δίνουμε τον ορισμό μιας έννοιας: προσπαθούμε μέσω του ορισμού αυτού να επιβεβαιώσουμε μία 'αισθητή πραγματικότητα' [υπάγουμε την 'μεταφυσική' στην 'λογική']. Δηλ. φτιάχνουμε τον ορισμό της 'κακίας' [η μεταφυσική διάσταση], για να δείξουμε ότι 'είναι λογικό' [η λογική διάσταση] ο 'Ψ' να είναι ένας 'κακός' άνθρωπος.

Όταν όμως ο Πλάτων δίνει τον ορισμό μιας έννοιας: προσπαθεί να δείξει ότι μέσω 'λογικών συλλογισμών' [λογική διάσταση] φτάνουμε στην διατύπωση μίας 'μεταφυσικής' οντότητας, στην έννοια. Άρα λοιπόν ο Σωκράτης υπάγει την 'λογική' στην 'μεταφυσική'.

Για εμάς: «ό,τι ισχύει μεταφυσικά, ισχύει και λογικά»

Για τον Πλάτωνα: «ό,τι ισχύει λογικά ισχύει και μεταφυσικά».

Η Πλατωνική λοιπόν φόρμουλα (M) & (N):

Ερώτηση: **(M)** «Γιατί αυτό το 'α' είναι / λέγεται 'S';» (=γιατί 'αυτό εδώ' είναι / λέγεται 'τραπέζι';)

Απάντηση: **(N)** «Διότι το 'α' 'μετέχει' στην Ιδέα 'S'» (=διότι μετέχει στην 'έννοια Γένους' 'Τραπέζι')

δείχνει την πορεία σκέψης και διαλεκτικής που ακολουθούσαν Σωκράτης και Πλάτων προκειμένου να 'φτιάξουν' μια 'ιδέα' στον 'Κ.τ.Ι.'. Όμως μένει ακόμη ένα πρόβλημα σ' αυτόν τον Πλατωνικό συνδυασμό ερώτησης κι απάντησης, και αν μπορούσαμε να τους είχαμε και τους δύο απέναντί μας, θα τους λέγαμε: «Το ερώτημα της προτάσεως (M) είναι απολύτως κατανοητό. Όντως ζητάτε να βρείτε την διακριτή ουσία του 'α', η οποία δίνει στο 'α' το δικαίωμα να ονομάζεται 'S'. Δεν κατανοούμε όμως τι θέλετε να πείτε, όταν μας απαντάτε πως το 'α' παίρνει την ονομασία 'S', διότι η ουσία του ανήκει στην έννοια Γένους 'S'». Τότε και οι δύο θα συμφωνούσαν στην εξής απάντηση: «Όταν κάποιος ρωτήσει γιατί το 'α' είναι 'S', τότε εμείς τον καλούμε να κάνει τα εξής. Τον αναγκάζουμε να παραδεχθεί μέσω της διαλεκτικής πως εκτός από το συγκεκριμένο 'α' που βλέπει εμπρός του 'τόρα', υπάρχουν κι άλλα πολλά, άπειρα 'αⁿ', τα οποία έχουν μικροδιαφορές μεταξύ τους, αλλά ενώνονται σε πολλά και σημαντικά στοιχεία – γνωρίσματα. Αφού

λοιπόν συμφωνήσουμε ότι αυτά τα 'α' έχουν κοινά στοιχεία, παίρνουμε αυτά τα κοινά στοιχεία και φτιάχνουμε τον 'ορισμό' του 'α', που στην ουσία είναι η ονομασία της κατηγορίας στην οποία ανήκει το 'α', δηλ. δημιουργούμε εκείνη την στιγμή την μεταφυσική διάσταση του μέχρι πρότινος 'α', που είναι η έννοια Γένους 'S'. Το μόνο που μένει πλέον είναι να συμφωνήσουμε ότι το αυτονόητο, πως το συγκεκριμένο 'α' είναι αυτό που είναι, διότι πήρε μέρος στην δημιουργία της μεταφυσικής έννοιας 'S'».

Με αυτήν την απάντηση σίγουρα θα γινόμασταν σοφότεροι, διότι τώρα πλέον κατανοούμε πλήρως τι σημαίνει η απάντηση του Πλάτωνα με την πρόταση (N): όταν λοιπόν λέει ότι «το 'α' είναι / λέγεται 'S', διότι το 'α' μετέχει στην έννοια Γένους 'S', εννοεί ότι το 'α' αυτό, συνέβαλε κατά ένα ποσοστό 'α:α' στον σχηματισμό της δημιουργίας της μεταφυσικής οντότητας 'S', που είναι ένα σύνολο με τα κοινά στοιχεία όλων των 'α', και το οποίο σύνολο είναι η ονομασία της ομάδας αυτής, οπότε και του συγκεκριμένου 'α'»

Έτσι λοιπόν σύμφωνα με την Πλατωνική θεωρία των Ιδεών, όταν ρωτήσω «γιατί αυτό το σχήμα είναι/λέγεται ' τρίγωνο';», και πάρω την λογική απάντηση πως «αυτό το σχήμα είναι/λέγεται ' τρίγωνο', διότι ικανοποιεί το αξίωμα της Γεωμετρίας 'Κ' που ορίζει τι είναι γενικώς ' Τρίγωνο', σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να εννοήσω ότι ο ορισμός του ' Τριγώνου' είναι εκείνος που δημιούργησε το συγκεκριμένο τρίγωνο, αντιθέτως πρέπει να καταλάβω ότι το συγκεκριμένο τρίγωνο, σε συνδυασμό με όλα τα υπάρχοντα τρίγωνα δημιούργησαν το Γεωμετρικό αξίωμα – ορισμό του ' Τριγώνου'. Και ότι επειδή όλα αυτά τα ' τρίγωνα' έφτιαξαν το Γεωμετρικό αυτό αξίωμα – ορισμό, τότε έχουν και το δικαίωμα να μετέχουν σ' αυτόν».

I) «Μηχανοκρατία» και «Ιδεαλισμός».

Για να καταλάβετε καλά τι είναι αυτό που κάνουμε εμείς, και τι είναι αυτό που κάνει ο Πλάτων, σκεφτείτε τούτο: Εμείς έχουμε φτιάξει και έχουμε έτοιμο ένα 'μέτρο' (αυτό είναι οι 'έννοιες Γένους', οι 'Ιδέες', η 'μεταφυσική'), και όταν θέλουμε να ελέγξουμε κάτι στην

Γη γύρω μας, αν είναι αυτό που φαίνεται, ή είναι ψεύτικο, τότε παίρνουμε το 'μέτρο' και το 'μετράμε'. Αν βγει σύμφωνο με την αριθμητική τιμή που έχουμε ορίσει, τότε το 'πράγμα' αυτό είναι αληθές, αν όχι, τότε είναι ψεύτικο και το απορρίπτουμε. Αυτό όμως που κάνουμε είναι μία σκέτη 'μηχανοκρατία', αφού με μηχανιστικούς, πρακτικούς τρόπους εξετάζουμε τα όντα γύρω μας, όπως ένα γιατρός τον ασθενή, χρησιμοποιώντας όργανα. Και αυτό συμβαίνει, διότι έχουμε μετατρέψει την 'έννοια Γένους' από 'μεταφυσική' οντότητα σε υλιστικό εργαλείο, σαν να είναι ένα ιατρικό στηθοσκόπιο ή ένα θερμόμετρο. Αντιθέτως ο Πλάτων σκέφτεται αλλιώς, σκέφτεται 'Ιδεαλιστικά'. Δηλ. αυτό που τον ενδιαφέρει δεν είναι ο έλεγχος των επί Γης όντων, αν είναι, ή πόσο είναι, αληθινά. Αυτό που τον ενδιαφέρει είναι να μετατρέψει την 'ύλη', το ον που βρίσκεται δίπλα του, σε 'μεταφυσική' οντότητα, σε 'έννοια Γένους', σε 'Ιδέα', και τα καταφέρνει περίφημα.

Προσέξτε τι λέει στον Πλατωνικό 'Φαίδωνα' (96d8-97b8) ο Σωκράτης· θέλει να αποδείξει στον Κέβητα ότι η 'μηχανική' εξήγηση του 'Κόσμου', η άποψη δηλ. πως όλα εξηγούνται με βάση αντιλήψεις της αισθητηριακής εμπειρίας, είναι εντελώς εσφαλμένη, τον θέτει απέναντι σε ερωτήματα, στα οποία δίνει ο ίδιος απαντήσεις οι οποίες είναι ολοφάνερα εσφαλμένες, και μέσω των οποίων απορρίπτει την 'μηχανική' εξήγηση του 'Κόσμου'. «Πες μου...», του λέει:

1^{ov}) «...ποια είναι η αιτία που κάποιος ξεπερνά έναν άλλον κατά ένα 'κεφάλι'; Μήπως είναι το ίδιο το 'κεφάλι';».

2^{ov}) «...ποια είναι η αιτία που το '10' είναι μεγαλύτερο από το '8'; Μήπως είναι το '2';»

3^{ov}) «...ποια είναι η αιτία που ένα ύφασμα 2 πήχεων είναι μεγαλύτερο από ένα άλλο 1 πήχη; Μήπως είναι το ότι το πρώτο ξεπερνά το δεύτερο ύφασμα κατά το ήμισυ;»

4^{ov}) «...γιατί $1 + 1 = 2$;»

5^{ov}) «...γιατί $1 : 2 = 2$ μισά πράγματα (0,5);»

Στα ερωτήματα (1 έως 3) ο Σωκράτης ηθελημένα δίνει λανθασμένες απαντήσεις, για να φανεί ότι όταν κάποιος χρησιμοποιεί την 'μηχανοκρατία' στην λογική των απαντήσεων πάνω σε τέτοιου τύπου ερωτήματα, φτιάχνει ολοφάνερα λανθασμένες απαντήσεις. Στα ερωτήματα όμως (4&5) θα βασιστεί στον Ιδεαλισμό του 'Κ.τ.Ι.' Δείτε πώς απαντά σ' αυτά τα δύο τελευταία: Λέει:

«Αν κάποιος επιχειρήσει να δώσει απάντηση στα ερωτήματα (4 & 5) με βάση την 'μηχανοκρατία', θα γελοιοποιηθεί, διότι πρέπει να δεχθεί ότι όσο οι δύο μονάδες 1 & 1 είναι μόνες τους, χωριστές, είναι 'ένα' κάθε μί-

α, ενώ όταν ενωθούν, βρεθούν δηλ. κοντά η μία στην άλλη, τότε γίνονται 'δυάδα', (Φαίδων 97a2-5)». Δηλ. 'ένα' μολύβι κι 'ένα' μολύβι όσο είναι 'μακριά' το ένα από το άλλο θεωρούνται 'μονάδα' το καθ' ένα, ενώ όταν έρθουν 'κοντά' γίνονται 'δυάδα'. Αν είναι έτσι – που δεν είναι – πόσο κοντά πρέπει να έρθουν; Συνεπώς δεν μπορεί η 'μηχανοκρατία' να μας δώσει σαφή απάντηση στο ερώτημα γιατί $1 + 1 = 2$, διότι αιτιολογεί την σχέση αυτήν με βάση την 'εγγύτητα' του 1 και 1. Χρησιμοποιώντας τώρα ο Σωκράτης την δική του φόρμουλα (M) & (N) δίνει την σωστή απάντηση: «'ένα' μολύβι είναι 'ένα 1' διότι μετέχει στην έννοια 'μονάδα', ενώ 'ένα' μολύβι συν 'ένα' άλλο μολύβι είναι 'δύο 2' διότι μετέχουν το καθένα στην έννοια 'δυάδα'». Αν εφαρμόσουμε την φόρμουλα αυτήν και στα ερωτήματα (1 έως 4), τότε θα πάρουμε σωστές απαντήσεις.